

De DNB-baas zwalkt. Wil de echte Klaas Knot opstaan?

Door [Sander Boon](#) - 20 juni 2020

Geplaatst in [Coronavirus](#) - [Economie](#)

De Klaas Knot van 2012 zegt iets diametraal anders dan de Klaas Knot van 2020. Klaarblijkelijk is zijn kijk op schuld en economische groei 180 graden gedraaid. Lees maar mee:

In 2012 beleefde Nederland een diepe economische crisis als gevolg van de nog te overwinnen problemen rondom Griekenland. Er dreigde een eurocrisis. De Nederlandse economie kromp en de overheidsfinanciën sloegen uit het lood. Klaas Knot wilde zo snel mogelijk weer aan de Europese begrotingsnorm voldoen en [drong aan](#) op snelle bezuinigingen, om de problemen niet nog groter te maken.

In 2020 beleeft Nederland een diepe economische crisis als gevolg van de lock-downs die zijn ingevoerd om het corona-virus te overwinnen. Er dreigt een nieuwe eurocrisis. De Nederlandse economie krimpt en de overheidsfinanciën slaan uit het lood. Klaas Knot wuift de Europese begrotingsnorm weg en [dringt aan](#) op fiscale stimulering, om de problemen niet nog groter te maken.

Snapt u het nog? Waar komt dit vandaan? Is het voortschrijdend inzicht, of is er iets anders aan de hand?

Zeilen zonder kaart

De kredietcrisis van 2008 en de eurocrisis van 2010 kwamen voor economen en beleidsmakers als donderslag bij heldere hemel. Ze hadden de crisis niet voorzien en reageerden niet adequaat toen die zich verdiepte. En ook in de nasleep ervan maakten ze fouten. Bovendien verschilden economen en

De DNB-baas zwalkt. Wil de echte Klaas Knot opstaan?

beleidsmakers flink van mening over oorzaak en gevolg van de crises. Een en ander blijkt bijvoorbeeld uit de [notulen](#) van vergaderingen van het Amerikaanse stelsel van centrale banken, de Fed, die vijf jaar na dato worden vrijgegeven. Het was een tijd waarin op de tast en zonder theoretische leidraad beleid werd gemaakt. 'Uncharted waters' werd het genoemd, zeilen zonder kaart.

Veel Europese economen en beleidsmakers kozen in die periode voor bezuinigen en dat is natuurlijk niet heel vreemd. Ten eerste was men het erover eens dat de crisis was veroorzaakt door een teveel aan schulden. Er was ook nog een besef aanwezig dat de volgende generaties niet de dupe moesten worden van nog meer schulden. Bovendien werd Griekenland gedwongen om omvangrijke bezuinigingen door te voeren. Anders zou er geen geld van het Europese steunpakket worden overgemaakt. En het staat natuurlijk niet zo sterk als je zelf dan ook te maken hebt met begrotingstekorten. Tot zo ver de achtergrond van de eerste versie van Klaas Knot.

Schulden doen er niet meer toe?

Tien jaar geleden was de gedachte dat schuld niet teveel moest oplopen. Nu blijken economen en beleidsmakers heel anders aan te kijken tegen deze materie. De oplossing ligt nu juist wel in het laten lopen van schulden. Aflossen is nu geen probleem meer, het is het grote verschil met 2011. Hoe komt dat?

Een groot verschil tussen toen en nu is natuurlijk de lage rente. Die maakt het makkelijk om eenvoudig en goedkoop meer te kunnen lenen om de economie aan te kunnen zwengelen. Een andere reden voor de omslag in denken is de mondiale reikwijdte van de huidige crisis. Met zijn allen tegelijk op de rem gaan staan pakt waarschijnlijk slecht voor de wereldeconomie. Dit besef speelde nog niet in 2008.

Maar het echte verschil met 2011 is het aanzetten van de geldpers door centrale banken. Toen bleek dat de eurocrisis zich verdiepte, mede door beleid van de ECB [zelf](#), was de belofte om geldpers te laten draaien het ultieme redmiddel. Alleen door massale aankoop van schulden in het vooruitzicht te stellen konden markten tot rust worden gebracht. Sindsdien is het opkoopprogramma leidend.

Het heeft er voor gezorgd dat Klaas Knot is veranderd van mening. Hij pleit nu de rente zo laag is net zo zelfverzekerd voor fiscale stimulering van de economie. De ECB is de stofzuiger die de niet door de markt opgekochte schulden zal blijven opkopen. Schulden doen er nu niet toe, bezuinigen hoeft niet meer. Dat was het recept van een voorbije tijd.

Permanente steun is zorgelijk

De lage rente en de opkoopprogramma's van centrale banken gaan natuurlijk hand in hand. Of de rente nu laag is door marktkrachten, door beleid van centrale banken of beide doet niet zoveel ter zake. Schulden nemen toe, maar zijn voor nu behapbaar omdat de rente laag is. Het gevaar dreigt dat we erdoor in slaap worden gesust.

De DNB-baas zwalkt. Wil de echte Klaas Knot opstaan?

Economen en beleidsmakers stellen dat de rente nog heel lang laag zal blijven. Nog niet zo heel lang geleden dachten ze dat de rente juist gestaag zou gaan stijgen. Tot eind 2018 verhoogde de Fed bijvoorbeeld nog haar beleidsrente in kleine stapjes. Niemand weet of en wanneer de rente gaat stijgen. Ook economen en beleidsmakers niet. Zeilen zonder kaart, weet u. Het is dus de vraag of doorgaan met het maken van schulden wel verstandig is.

Permanente steun van de financiële sector, economie en overheidsbeleid geeft ook verkeerde signalen af. De financiële sector kan weer flink veel risico's nemen. Het leidt tot een ontkoppeling van beurskoersen en een verslechterende onderliggende economie en een grotere kloof tussen rijk en arm. Bedrijven die mogelijk niet meer winstgevend zullen zijn worden met goedkope leningen in leven gehouden. Het zijn [zombiebedrijven](#). Overheden hoeven niet meer te hervormen, er is altijd een koper van hun staatsleningen.

Vertrouwen komt te voet...

Zorgelijk is dat centraal bankiers foute inschattingen maken. Zo [stelde](#) de voormalig baas van de Amerikaanse centrale bank, Janet Yellen, in 2017 dat de mondiale financiële sector en de economie er zó goed voor stonden, dat we nooit in haar leven nog een crisis zoals 2008 zouden meemaken. Toch zijn we in maart 2020 weer door het oog van de naald gekropen. De ECB stond zelf aan de basis van de eurocrisis 2012. En daarvoor, in 2008, verhoogde de ECB onder leiding van Trichet de beleidsrente vlak voor de val van Lehman Brothers. Over slechte timing gesproken.

Als de geschiedenis ons iets heeft geleerd, is het dat economen en beleidsmakers bijzonder weinig grip hebben op financiële en economische ontwikkelingen. Een ding staat echter vast. Wat ze ook zeggen, welke maatregelen ze ook nemen, schulden nemen alleen maar [toe](#). We zijn daardoor steeds vatbaarder geworden voor schuldencrises. Alleen de geldpers houdt ons nu nog uit de wind.

Dit verklaart de omslag bij Klaas Knot. Helaas zijn er meer voorbeelden te vinden van [zwalkend](#) beleid van belangrijke beleidsmakers. Ze staan daarmee zelf aan de wieg van het afnemende vertrouwen in onze instituties.